

مؤسسه آموزشی و تحقیقاتی صنایع دفاعی

رویکرد جدید غرب به جنگ

سرشناسه : شاو، مارتین، ۱۹۴۷ - م. Martin, Shaw
عنوان و نام پدیدآور : رویکرد جدید غرب به جنگ / نویسنده مارتین شاو؛ مترجمین بیژن مرادی، پیمان اسماعیلیان؛ نظارت علمی: محمدرضا فیاض مجتهدی، سیدمحمدجواد غضنفری.
مشخصات نشر : تهران: موسسه آموزشی و تحقیقاتی صنایع دفاعی، حوزه هسته‌های نوآوری دفاعی، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری : ۲۵۸ ص: جدول.
شابک : ۱۲۰۰۰ ریال: ۹۷۸-۶۰۰-۱-۶۹۰۱-۲۵

وضعیت فهرست نویسی : فیا
یادداشت : عنوان اصلی: The new western way of war :risk-transfer war and its crisis in Iraq, 2005
یادداشت : کتابنامه.
موضوع : نظریه جنگ عادلانه
موضوع : عراق - تاریخ - حمله ایالات متحده، ۲۰۰۳ - ۲۰۱۱ م.
شناسه افزوده : مرادی، بیژن، ۱۳۲۸ - مترجم
شناسه افزوده : اسماعیلیان خامنه، پیمان، ۱۳۴۲ - ، مترجم
شناسه افزوده : فیاض مجتهدی، محمدرضا، ۱۳۳۶ - ناظر
شناسه افزوده : غضنفری، سیدمحمدجواد، ناظر
شناسه افزوده : موسسه آموزشی و تحقیقاتی صنایع دفاعی، حوزه نوآوری آرایه‌های دفاعی
رده بندی کنگره : ۳۱/۲۱ ش ۹۲۲ ۱۳۹۲
رده بندی دیویی : ۳۵۵/۰۲
شماره کتابشناسی ملی : ۱۲۴۱۸۸۰

عنوان کتاب: رویکرد جدید غرب به جنگ

نویسنده: مارتین شاو

مترجمین: بیژن مرادی - پیمان اسماعیلیان

نظارت علمی: دکتر محمدرضا فیاض مجتهدی - مهندس سید محمدجواد غضنفری

ویراستار: محمود ظریف

نوبت چاپ: اول

تاریخ چاپ: زمستان ۱۳۹۲

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۱۲۰۰۰ ریال

ناشر: موسسه آموزشی و تحقیقاتی صنایع دفاعی

آماده‌سازی و نظارت بر ترجمه و چاپ: معاونت آموزش و فرهنگ‌سازی

نشانی: تهران، میدان نوبنیاد، پاسداران شمالی، نبش کوهستان هشتم، موسسه آموزشی و تحقیقاتی صنایع دفاعی.

تلفن: ۲۲۸۰۸۷۱۳ - ۲۲۸۰۹۸۵۷ نمابر: ۲۲۸۰۹۸۵۷

کلیه حقوق معنوی و مادی این اثر اعم از چاپ، تکثیر، نسخه‌برداری و ترجمه برای موسسه آموزشی و تحقیقاتی صنایع دفاعی (حوزه نوآوری آرایه‌های دفاعی) محفوظ می‌باشد و نقل محدود مطالب فقط با ذکر کامل مأخذ مجاز است.
شماره مجوز سازمانی کتاب حاضر ۹۴-۱۰/۴۴/۰۳۹ می‌باشد.

پیش‌گفتار ناشر

دهه آخر قرن بیستم و به‌ویژه دهه آغازین قرن بیست و یکم، دولت‌ها و ملت‌ها را با سه مشکل عمده که صاحب‌نظران سیاسی و اقتصادی آن‌را به نام ۳E خوانده‌اند روبه‌رو نموده است. ۳E. نماد سه واژه انرژی، اقتصاد و محیط‌زیست^۱ است که سردمداران کشورهای متحد غرب را به‌سوی جنگ‌افروزی و تصرف کشورهای نفت‌خیز (مانند عراق، لیبی، ...) و کشورهایی که منافع سیاسی و اقتصادی آن‌ها را تأمین می‌نماید (مانند مصر، سودان و ...) کشانده است.

در این میان شرایط خاص منطقه‌ای، سیاسی، اجتماعی و نظام جمهوری اسلامی ایران مورد توجه جهانی و مورد تهدید کشورهای متحد غرب به‌ویژه آمریکا قرار دارد که لازم است نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران و سران سیاسی کشور از نوع تهدید و چگونگی روند جنگ از سوی آنان آگاه باشند تا از آمادگی دفاعی لازم در برابر نیروهای متجاوز برخوردار گردند.

به این منظور حوزه نوآوری آرایه‌های دفاعی وابسته به موسسه آموزشی و تحقیقاتی صنایع دفاعی بر حسب رسالت سازمانی خود طی پژوهش‌هایی در صدد ارائه دیدگاه‌های اندیشمندان غربی و رویکردهای نوین این کشورها به محضر صاحب‌نظران و مسئولان محترم نظام جمهوری اسلامی به‌ویژه رؤسا و فرماندهان عالی‌رتبه نیروهای مسلح است. یکی از منابع مفید که حوزه به آن دسترسی یافت، کتاب رویکرد جدید غرب به جنگ^۲ نوشته پروفسور مارتین شاو بریتانیایی است که در سال ۲۰۰۴ و ۲۰۰۵ پس از پایان جنگ دوم عراق (حمله نظامی آمریکا به عراق در سال ۲۰۰۳ یا جنگ دوم خلیج فارس) تدوین و منتشر گردیده است.

کتابی که اینک در اختیار خوانندگان علاقمند قرار می‌گیرد با ایده «جنگ انتقال - خطر^۳» چهار جنگ اخیر غرب را بررسی نموده است.

1. Energy, Economy, Environment

2. The New Western Way of War

3. Risk- Transfer War

جنگ‌های مورد مطالعه عبارتند از:

- جنگ فالکلند مالویناس - بین بریتانیا و آرژانتین
 - جنگ کوزوو
 - جنگ‌های خلیج فارس ۱۹۹۲ علیه عراق و جنگ ۲۰۰۳ عراق - سرنگونی صدام
 - جنگ افغانستان
- این کتاب علاوه بر تشریح جنگ‌های یادشده تفکرات رهبران و اندیشمندان سیاسی غرب را نیز منعکس نموده است؛ آن‌ها بر این باورند که جنگ را به شیوه‌ای عادلانه و به‌عنوان ابزار اقدام سیاسی به کار می‌برند، و اصول کلی که بر آن اتفاق نظر دارند، عبارتند از:
- از بین بردن افراد مسلح دشمن، حفظ نیروهای خودی، پرهیز از کشتار غیرنظامیان؛
 - مشروع و قانونی ماندن جنگ - حتی اگر جنگ اسف‌انگیز و رقت‌بار باشد - یا مشروعیت دادن به جنگ در برابر افکار عمومی؛
 - راه نیل به اهداف سیاسی؛
- هدف حوزه نوآوری آرایه‌های دفاعی از ترجمه این کتاب، شناخت بهتر جنگ‌ها و دیدگاه‌هایی است که در اواخر قرن بیستم و اوایل قرن بیست و یکم توسط غرب و نیروهای مؤتلفه به‌ویژه در دو جنگ خلیج فارس صورت گرفته است و امیدوار است که انتشار این کتاب بخشی از نیازهای فرماندهان و محققین حوزه دفاعی کشور عزیزمان را برطرف نماید. در پایان از خوانندگان محترم و عزیز، انتظار می‌رود نظر کلی در مورد میزان مفید بودن و قابلیت بهره‌برداری از این کتاب، دیدگاه‌های اصلاحی و هرگونه انتقاد و پیشنهاد را با تکمیل فرم نظرسنجی در انتهای کتاب، به مؤسسه آموزشی و تحقیقاتی صنایع دفاعی - حوزه نوآوری آرایه‌های دفاعی، اعلام نمایند.

مؤسسه آموزشی و تحقیقاتی صنایع دفاعی

حوزه نوآوری آرایه‌های دفاعی

پیش‌گفتار نویسنده

در ابتدا من ایده «جنگ انتقال - خطر» را برای بیان نابرابری میان تلفات نظامی و غیرنظامی در اولین مرحله جنگ جهانی علیه تروریسم در افغانستان تبیین کردم. این موضوع را با دانشجویان سال آخر و دانشجویان کارشناسی ارشد در زمینه مطالعات جنگ و صلح در دانشگاه ساسکس^۱ و پس از آن در هم‌اندیشی دانشگاه‌های مختلف مورد بحث و تبادل نظر قرار دادم و از پاسخ‌های دریافتی بسیاری از آنان که در بحث شرکت کرده بودند بهره گرفتم. اولین ارائه کامل محث عبارت بود از: «نظامی‌گری انتقال - خطر»^۲، کشتارهای کم و مشروعیت تاریخی جنگ، در روابط بین‌الملل.

در اواخر سال ۲۰۰۳ برخی از اصول نظریه‌هایم را توسعه دادم و ایده‌هایم را درباره آن‌چه که در عراق رخ می‌داد اعمال کردم، البته برخی از این نظریه‌ها را در مرکز مطالعات نظامی راهبردی رُم تحقیق کردم. تشکر و تقدیر از رئیس مرکز اداره جامعه‌شناسی نظامی بریتانیا برای ایجاد انگیزه و تشویقی که در این زمینه فراهم نمودند بر من فرض است. این تحقیق پیدایش فصل پنجم را به دنبال داشت. سرانجام بخت نگارش این کتاب در نیمه اول ۲۰۰۴ ضمن فرصتی مطالعاتی فوق‌دکتری با عنوان «درک خشونت علیه غیرنظامیان: کشتار جمعی و خطر انتقال جنگ» توسط شورای تحقیق اجتماعی و اقتصادی به من اعطا شد که از این همکاری و به لحاظ پشتیبانی‌های‌شان تشکر می‌نمایم. از کسانی که در واژه‌نگاری آن همکاری کردند و نیز از خانواده‌ام، قدردانی می‌کنم. از ناشر کتاب برای انتشار سریع آن قدردانی می‌نمایم.

مارتین شاو، می ۲۰۰۴

۱. یکی از استان‌های انگلستان Sussex

۲. Risk-Transfer Militarism

فهرست مطالب

مقدمه	۱
فصل اول: رویکرد جدید غرب به جنگ از ویتنام تا عراق	۵
بحران روش نوین غرب در جنگ	۶
جنگ فالكلند- مالویناس (۱۹۸۲)	۹
پس از جنگ سرد: جنگ خلیج فارس (۱۹۹۱)	۱۶
مداخله بشردوستانه و جنگ کوزوو (۱۹۹۹)	۲۴
جنگ جهانی علیه ترور: از افغانستان (۲۰۰۱) تا عراق (۲۰۰۳)	۳۲
نتیجه	۳۹
یادداشت‌های فصل اول	۴۰
فصل دوم: نظریه‌های رویکرد جدید غرب به جنگ	۴۷
شیوه جنگ غرب	۴۸
انقلاب در امور نظامی	۵۱
شیوه جدید آمریکا	۵۴
ورزش پرطرفدار، جنگ مجازی و جنگ عادلانه	۵۷
شیوه‌های جنگ، گونه‌های جنگ (در محدوده خاص)	۶۲
شیوه‌های جنگ در جنگ همه‌جانبه	۶۶
یادداشت‌های فصل دوم	۷۱
فصل سوم: نوع جنگ مراقبت جهانی	۷۷
نظم نظامی جهانی و جهانی‌سازی نظامی	۷۸
جنگ‌های جدید و جنگ‌های غرب	۸۴
گذار به شیوه جهانی جنگ	۸۷
برش جهانی، شیوه‌های گوناگون جنگ	۹۲
کشتار جمعی و انکار در جنگ جهانی (فراگیر)	۱۰۱
انواع جنگ، جنگ‌ها به عنوان اقتصادهای تصویری / تجمعی	۱۰۵
یادداشت‌های فصل سوم	۱۰۹

۱۱۵	فصل چهارم: قوانین جنگ انتقال خطر
۱۴۷	جنگ انتقال-خطر و نظامی‌گری
۱۴۹	جنگ و نظریه خطرپذیری
۱۵۳	یادداشت‌های فصل چهارم
۱۵۷	فصل پنجم: عراق - اقتصاد خطرپذیری جنگ
۱۵۹	تعریف و تصور خطرهای سیاسی
۱۷۰	در معرض خطر و تجربه خطر
۱۷۱	نظامیان عرب - خون‌بها
۱۷۴	غیرنظامیان - معادله با جان سربازان
۱۷۸	خطرات غیرمستقیم - آسیب نامیدا
۱۹۴	بازگشت خطر: خطرات خانی و خطرات سیاسی
۲۰۳	یادداشت‌های فصل پنجم
۲۱۷	فصل ششم: شیوه‌ای از جنگ در بحران
۲۱۹	نظامی‌گری در کشتار دسته جمعی
۲۲۲	نظریه جنگ عادلانه و جنگ انتقال خطر
۲۲۷	حقوق بشر و عدم مشروعیت جنگ
۲۳۲	بحران رویکرد جدید غرب به جنگ
۲۳۴	جایگزین‌هایی برای جنگ؟
۲۳۸	یادداشت‌های فصل ششم
۲۴۱	درباره کتاب
۲۴۵	منابع و مراجع
۲۵۷	فرم نظرسنجی و ویرایش

فهرست جدول‌ها

- جدول ۱-۱: میزان تلفات و مرگ و میر هنگام و مرتبط با رزم عمده در مراحل جنگ‌های جدید غربی..... ۱۶
- جدول ۱-۲: شیوه‌های جنگ در جنگ همه‌جانبه صنعتی..... ۷۰
- جدول ۱-۳: پیشینه شکل‌های درگیری غرب-سازمان ملل در جنگ‌های گزینش شده تا ۱۹۹۰، به تفکیک منطقه..... ۸۲
- جدول ۲-۳: گذار از جنگ همه‌جانبه صنعتی به سمت جنگ فراگیر (جهانی)..... ۹۳
- جدول ۳-۳: شیوه‌های جنگ در جنگ مراقبت جهانی..... ۹۶
- جدول ۴-۳: گونه‌شناسی کلی جنگ‌های عصر جهانی..... ۱۰۸

مقدمه

در آغاز قرن بیست و یکم اغلب اندیشمندان و رهبران سیاسی غرب بر این باورند که در صورت امکان جنگ را به شیوه‌ای عادلانه و مؤثر به عنوان ابزار اقدام سیاسی به کار بردند. گرچه هرازگاهی در مورد تصمیم‌های خاصی اتفاق نظر ندارند، مانند آنکه تعداد زیادی از رهبران سیاسی با هجوم و اشغال عراق توسط آمریکا و انگلیس در ۲۰۰۳ مخالفت کردند. با وجود این، بر اصول کلی آن توافق نظر دارند: کشتار مردم - امروزه تقریباً همگان از «جنگ» همین معنا را افاده می‌کنند - که روشی مشروع و در عین حال تأسف انگیز برای نیل به اهداف سیاسی است.

البته افراد موردنظر آن‌ها، انسان‌هایی هستند که برای دشمن و علل سیاسی نامساعد سلاح به دست گرفته‌اند. هدف رهبران نظامی انهدام غیرنظامیان یا افراد غیررزمی نیست، گرچه این حادثه ممکن است بر اثر اتفاق روی دهد اما بالاتر از همه این‌ها، هدف رهبران نظامی جلوگیری از تلف شدن سربازان و خدمه‌های پروازی خودی است. در واقع، در صورت پرهیز از خطر تلف شدن کارکنان نظامی، افزایش خطر کشتار یا آسیب به غیرنظامیان را به دنبال دارد و متأسفانه این بهایی است که غیرنظامیان باید بپردازند.

آن‌چه که من شرح دادم و آن‌چه که این کتاب از آن می‌گوید، تمرکز بر شیوه رزمی است که کشورهای غربی در حال حاضر جنگ‌های خود را با آن اداره می‌کنند. من این نوع شیوه رزم را «جنگ انتقال - خطر» نامیده‌ام. زیرا بر کمینه ساختن مخاطرات جانی نظامیان تمرکز دارد - و از این رو تمام مخاطرات سیاسی مهم و انتخابات حاکمان، سیاستمداران را نیز شامل می‌شود - بهایی که نه فقط دشمنان را در بر می‌گیرد، بلکه شامل آن‌هایی نیز می‌شود که غرب آن‌ها را «بی‌گناه» می‌شناسد. این روشی از رزم و جنگیدن است که در طول بیست و پنج سال اخیر در سایه فاجعه‌های جنگ ویتنام، در جنگ فالكلند-مالویناس، جنگ خلیج فارس، جنگ کوزوو و جنگ‌های افغانستان به علاوه سایر ملاحظات قبل از لشکرکشی (پیکار) اخیر آمریکا به عراق روی داده است.

طرفداران رویکرد غرب به جنگ بیشتر بر دقت جنگ‌افزاری و سامانه‌های رایانه‌ای پیچیده فرماندهی و کنترل تأکید دارند. منتقدان بر این باورند که رسانه‌ها به چه نحوی می‌توانند شهروندان غربی را از مشاهده کشته شدن نظامیان خودشان بازدارند. هر دو گروه به نسبت درست می‌گویند، اما توجه کلی به این قضیه چیزی بیش از این نوع برداشت‌ها است. این کتاب رویکرد جدید جنگ را با تشریح پانزده قانون کلیدی، برابر آنچه که بر حسب آن‌ها عمل می‌نمایند، در فصل چهارم بیان می‌کند.

فصل‌های ۱ و ۲ و ۳ قبل از فصل ۴ بر اصول این قوانین تکیه دارند: فصل یکم تاریخ رویکرد جدید غرب به جنگ را تشریح کرده، نشان می‌دهد که چگونه این رویکرد در طول مجموعه جنگ‌های ربع قرن اخیر توسعه یافته است. فصل دوم شرح مفصلی از نظریه‌های روش جنگ به طور عام و روش جدید غرب در جنگ در حالت خاص را ارائه می‌دهد تا بیان کند که سایر نظریه‌پردازان ویژگی‌های اصلی روش‌های جنگ را چگونه تبیین کرده‌اند و چه پیشنهادهایی برای حل این مسائل پیش‌رو قرار داده‌اند. فصل سوم چارچوب کاری جنگ معاصر را به طور کلی تشریح و پیشنهاد می‌کند که شیوه «انتقال - خطر» جنگ گونه‌ای از «مراقبت جهانی» عمومی جنگ است که با دیگر شیوه‌های جنگ که توسط سایر بازیگران مسلح به کار می‌رود، رقابت دارد.

فصل‌های بعد از فصل چهارم یا «مقررات جنگ انتقال - خطر»، نقش‌های نسبتاً مختلف دیگری نیز دارند. فصل پنجم، جنگ عراق را به عنوان تازه‌ترین و جاه‌طلبانه‌ترین نمونه از لشکرکشی‌های جدید غرب معرفی می‌کند. این فصل، جنگ را به عنوان جهانی اقتصاد خطر مورد تحلیل قرار می‌دهد: شیوه‌هایی از جنگ که خطرات سیاسی و خطرات جانی در آن‌ها تجسم شده است و گروه‌های مختلف چنان در معرض جنگ‌ها قرار گرفته و آن را تجربه کرده‌اند که روش اجرا و برایندهای جنگ را شکل داده‌اند. استدلال من این است که عراق

موردی از بازگشت دوباره خطر جدی به عنوان شورش، تروریسم و نمونه‌ای از حالت آشکار جنگی بوده است که با هم ترکیب شده‌اند تا باعث افزایش ارزش جان انسان‌ها و ارزش سیاسی جنگ برای ایالات متحده آمریکا باشند.

در فصل ششم این بحث را ادامه می‌دهم تا پیشنهاد کنم که شکست در عراق بازنماد بحرانی از روش جدید جنگ است، نمونه‌ای که از جنگ ویتنام تاکنون توسعه یافته است. هیئت حاکمه بوش (رئیس جمهوری وقت آمریکا) همراه با تصور بیمارگونه‌اش از تروریسم، برخی از قوانین اصلی و رویکرد جدید غرب به جنگ را درهم شکسته و برگشت دوباره خطر احتمالی را فراخوانده است. اما این شکست، اصول رزم جنگ معاصر غرب را زیر سوال برده است: ایده‌ای که جنگ می‌تواند امری دقیق، واقع‌بینانه، سرزمینی و ناپیوسته از نظر زمانی بدون پیامدهای اصولی برای جامعه و سیاست در غرب باشد.

این کتاب کاری است از مقوله نظریه اجتماعی و تحلیلی است که تلاش دارد واقعیت‌های نظامی و حرکت سریع سیاسی را به دست دهد. در بین حال، بحث اخلاقی و سیاسی را نیز ارائه می‌دهد. در شروع قرن بیست و یکم، غرب در رویکردش به جنگ، بر سر دو راهی قرار گرفته است. رویکرد جدید به جنگ که توسط غرب در مدت بیست و پنج سال اخیر توسعه یافته است، فرار از بن‌بست راهبرد هسته‌ای و زوال روش قدیمی جنگیدن در ویتنام، است.

اما گزینه دیگری نیز وجود دارد: می‌توانیم همچنان از جنگ به عنوان ابزاری استفاده کنیم و به تدریج دست از وانمود کردن اینکه از نیروهای مسلح در قالب روش‌هایی نوین استفاده می‌کنیم، برداریم و در منجلابی از درگیری‌های وحشیانه بیفتیم که امیدی به برنده شدن در آن‌ها نباشد. یا در عوض، می‌توانیم از منطق تعهدمان در برابر نهادهای جهانی، دموکراسی و حقوق بشر پیروی کنیم و در تصمیم خود تجدید نظر نماییم تا از جنگ پرهیزیم. ولی نمی‌توانیم هر دو این‌ها را با هم داشته باشیم.